

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาวิเคราะห์ เรื่องสั้นแนวสัญลักษณ์ของไทย

พ.ศ. 2500 - พ.ศ. 2530 ในแง่กลวิธีการเขียน การใช้สัญลักษณ์ และแนวคิด โดยเริ่มจากการอธิบายความหมายของสัญลักษณ์ และประเภทของสัญลักษณ์ กล่าวถึงความ เป็นมาของการใช้สัญลักษณ์ในวรรณกรรมตะวันตก ตลอดถึงการใช้สัญลักษณ์ในวรรณกรรมไทยก่อน พ.ศ.2417 (การใช้สัญลักษณ์ในวรรณคดีไทย) การใช้สัญลักษณ์ใน เรื่องสั้นไทยระยะแรก (พ.ศ.2417 - พ.ศ.2480) เรื่องสั้นแนวสัญลักษณ์ของไทย ในช่วงแรก (พ.ศ.2481 - พ.ศ.2500) และปริทัศน์เรื่องสั้นแนวสัญลักษณ์ของไทย หลัง พ.ศ.2500 หลังจากนั้นได้ศึกษาวิเคราะห์อย่างละเอียดถึงกลวิธีการเขียนที่นักเขียนใช้ใน เรื่องสั้นแนวสัญลักษณ์ การใช้สัญลักษณ์และแนวคิดที่ปรากฏในเรื่องสั้นแนวสัญลักษณ์ของไทย พ.ศ.2500 - พ.ศ.2530

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์สรุปประเด็นที่น่าสนใจได้ดังนี้

ผู้วิจัยพบว่า เรื่องสั้นไทยระยะแรกมีการใช้สัญลักษณ์อยู่ในโวหารภาพพจน์

บทอัศจรรย์ และการบรรยายหรือพรรณนามาก จนกระทั่ง พ.ศ.2459 ได้มีการแปลเรื่องสั้นตะวันตกชื่อ " สร้อยคอที่หาย " เป็นเรื่องที่ซ่อนสัญลักษณ์ไว้อย่างแนบเนียน ส่วนเรื่องสั้นแนวสัญลักษณ์เรื่องแรกของไทย ได้แก่ เรื่องต้นไม้ทอง ของ ฉ.น.ท. (พ.ศ. 2481) แต่ยังเป็นการใช้สัญลักษณ์อย่างง่าย ๆ และอธิบายสัญลักษณ์ที่ใช้ไว้อย่างชัดเจน เรื่องสั้นแนวสัญลักษณ์ที่เรียกได้ว่าเป็นเรื่องสั้นแนวสัญลักษณ์เต็มรูปเรื่องแรกของไทย คือ เรื่อง " เธอต้องการมีดอกไม้สีม่วงในมือ " ของยาขอบ ซึ่งใช้สัญลักษณ์สื่อสารและแนวคิดให้ผู้อ่านตีความเอาเอง ในช่วง พ.ศ.2481 - พ.ศ.2500 มีนักเขียนที่ใช้กลวิธีการใช้สัญลักษณ์ในการเขียนเรื่องสั้นได้อย่างน่าสนใจหลายคน เช่น ส.ธรรมยศ อิศรา อมันตกุล ร.จันทะพิมพะ เป็นต้น มีเนื้อหาทั้งที่เป็นเรื่องส่วนตัวและการเมือง เรื่องสั้นแนวสัญลักษณ์ในช่วงหลัง พ.ศ.2500 เกิดขึ้นเพราะแรงกดดันทางการเมือง เรื่องแรกได้แก่ เรื่องชวานาและนายห้าง ของ ลาว คำหอม กลวิธีการใช้สัญลักษณ์ในการเขียนเรื่องสั้นเริ่มได้รับความนิยมอย่างมากตั้งแต่ พ.ศ.2509 เป็นต้นมา เมื่อเกิดการรวม

ตัวของนักเขียนกลุ่มมหาวิทยาลัยในยุคสมัยของการแสวงหา และนับแต่นั้นจนกระทั่งปัจจุบัน เรื่องสั้นแนวสัญลักษณ์ก็ปรากฏให้เห็นในวงวรรณกรรมไทยมาโดยตลอด

นักเขียนเรื่องสั้นแนวสัญลักษณ์ที่น่าสนใจในช่วง พ.ศ.2500 - พ.ศ.2530

ที่ผู้วิจัยเลือกนำผลงานมาศึกษาวิเคราะห์ ได้แก่ ลาว คำหอม สุชาติ สวัสดิ์ศรี นิคม รายวา สุวัฒน์ ศรีเชื้อ สุรัชย์ จันทิมาธร เสกสรรค์ ประเสริฐกุล และ วัฒน์ วรรลยางกูร ผู้วิจัยได้พบว่า เรื่องสั้นแนวสัญลักษณ์มีกลวิธีการสร้างและสื่อสัญลักษณ์อยู่ในองค์ประกอบต่าง ๆ ของเรื่อง ตั้งแต่กลวิธีการวางโครงเรื่อง การดำเนินเรื่อง การเปิดและปิดเรื่อง การสร้างความขัดแย้ง การไขนุภาค การเลือกผู้เล่าเรื่อง การใช้บทสนทนา กลวิธีการสร้างฉากและตัวละครตลอดจนกลวิธีการใช้ภาษา เพื่อให้การใช้สัญลักษณ์นั้นประสบความสำเร็จ คือ การที่ผู้อ่านสามารถรับสาระสำคัญ ที่นักเขียนต้องการสื่อมาให้ และได้รับรสจากวรรณกรรมนั้นอย่างบริบูรณ์ เนื่องจากสัญลักษณ์สามารถสร้างให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการที่ลึกซึ้งกว้างขวาง

ผู้วิจัยพบว่า เรื่องสั้นแนวสัญลักษณ์ของไทย พ.ศ. 2500 - พ.ศ. 2530 มีกลวิธีการสร้างโครงเรื่องแบบเหตุการณ์ ที่มีสร้างเหตุการณ์สำคัญในเรื่องเป็นสัญลักษณ์ และสร้างโครงเรื่องแบบคลื่นความคิด ประกอบด้วยเหตุการณ์ภายนอกและเหตุการณ์ภายในที่หลากหลายซับซ้อนตีความได้เป็นสัญลักษณ์ มีกลวิธีการเปิดเรื่อง 3 วิธี ซึ่งเกี่ยวข้องกับสัญลักษณ์โดยตรงได้แก่ เปิดเรื่องด้วยการบรรยาย พรรณนา และบทสนทนา มีกลวิธีการสร้างความขัดแย้ง 4 วิธี ได้แก่ สร้างความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับธรรมชาติ สร้างความขัดแย้งภายในจิตใจของตัวละคร สร้างความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับสังคม และสร้างความขัดแย้งระหว่างตัวละคร ในเรื่องสั้นแนวสัญลักษณ์มักสร้างความขัดแย้งที่เสนอให้เห็นได้ยากนั้น เป็นสัญลักษณ์ที่เป็นรูปธรรมให้เห็นได้อย่างชัดเจน เรื่องสั้นแนวสัญลักษณ์มีกลวิธีการลำดับเรื่อง 3 วิธีที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการสื่อสัญลักษณ์ได้แก่ การลำดับเรื่องตามเวลาและเหตุการณ์ที่สัมพันธ์กับธรรมชาติ และเวลาที่เป็นวัฏจักร การลำดับเรื่องตามกระแสความคิดที่หลากหลายของตัวละคร และลำดับเรื่องโดยใช้ส่วนประกอบแต่ละส่วนที่แยกออกจากกันมาเรียงเข้าให้สัมพันธ์กัน มีกลวิธีการไขนุภาค ได้แก่ ความฝัน การฝันเฟื่อง และปรากฏการณ์หลอน ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แทนความปรารถนาในใจของตัวละคร มีกลวิธีการปิดเรื่องที่เด่นด้วยการสร้างความประทับใจ โดยการทิ้งให้คิดและผู้อ่านมักเข้าใจความหมายของสัญลักษณ์ได้กระจ่างในตอนปิดเรื่อง เรื่องสั้นแนวสัญลักษณ์มีกลวิธีการเลือกใช้ผู้เล่าเรื่อง 3 วิธี คือ ให้ตัวละครเป็นผู้เล่า ได้แก่ ตัวละคร

สำคัญเล่าเรื่องของตนเอง สัญลักษณ์มักจะถูกอยู่ที่กระแสน้ำนิกของตัวละครที่ถ่ายทอดออกมา หรือให้ตัวละครเองเล่าเรื่องของตัวละครอีกตัวหนึ่ง ซึ่งสัญลักษณ์มักอยู่ที่เรื่องราวที่ตัวละครผู้เล่าถ่ายทอดอย่างไม่วิพากษ์วิจารณ์ การให้นักเขียนเป็นผู้เล่า มี 2 วิธี คือเล่าอย่างผู้หยั่งรู้ ซึ่งเรื่องสั้นแนวสัญลักษณ์จะใช้วิธีนี้มากที่สุดเพราะสื่อสัญลักษณ์ได้ง่าย และเล่าอย่างแนะนำตัวละคร โดยมักเลือกใช้ที่ชนะของตัวละครที่จะสื่อสัญลักษณ์ออกมาได้

กลวิธีที่ 3 คือการใช้ผู้เล่าหลายวิธีปนกัน กลวิธีการสร้างฉากมี 2 แบบ คือ สร้างฉากแบบธรรมดา และฉากที่เป็นสัญลักษณ์ เรื่องสั้นแนวสัญลักษณ์นิยมสร้างฉาก ได้แก่ สถานที่ เวลา และบรรยากาศ เป็นสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นอุปกรณ์ช่วยสื่อสารของเรื่อง และสร้างชั้น 3 วิธี คือ สร้างจากแบบเหมือนจริง อุดมคติ และเหนือจริง ส่วนกลวิธีการสร้างตัวละครนักเขียนได้เลือกสร้างตัวละครสัญลักษณ์ประเภทคน สัตว์ สิ่งที่ไม่มีชีวิต และมนุษย์ จากลักษณะร่วมของสิ่งที่หมายถึงสัญลักษณ์ มีการสร้าง 3 แบบ ได้แก่ ตัวละครแบบสมจริงมักสื่อสัญลักษณ์จากพฤติกรรมและคำพูดของตัวละคร ตัวละครแบบเหนือจริงสื่อสัญลักษณ์จากลักษณะที่ไม่น่าเป็นไปได้ และตัวละครแบบนุกลาธิฐานสื่อสัญลักษณ์จากพฤติกรรมที่เลียนแบบมนุษย์ เรื่องสั้นแนวสัญลักษณ์ยังสื่อสัญลักษณ์ด้วยถ้อยคำที่เป็นสัญลักษณ์ผ่านบทสนทนา และเรื่องสั้นแนวสัญลักษณ์มีการสื่อสัญลักษณ์ด้วยการใช้ภาษาที่เป็นกวีแจ่มแจ้ง บ่งชี้ เน้นย้ำ หรือขยายความสัญลักษณ์ในเรื่อง ได้แก่ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน และตัวพิมพ์อักษรพิเศษ การใช้ถ้อยคำ ได้แก่ การใช้คำเรียกตัวละคร ซึ่งนิยมเรียกอย่างไม่เจาะจง โดยการใช้คำบุรุษสรรพนาม เรียกตามลักษณะทางกายภาพ และเรียกตามการกระทำหรืออาชีพเป็นสัญลักษณ์ การใช้ถ้อยคำสัญลักษณ์สื่อความหมายแทนการอธิบาย และการใช้คำซ้ำ คำขยาย สร้างความเชื่อมโยงทางด้านศัพท์ชี้ให้เห็นสัญลักษณ์ การใช้ประโยคและข้อความกวีแจ่มปรากฏซ้ำเป็นช่วง ๆ ใช้การซ้ำประโยคหรือข้อความเดียวตลอดทั้งเรื่อง การใช้ประโยคหรือข้อความที่ขาดความต่อเนื่อง การตั้งปัญหาให้คิดเกี่ยวกับประเด็นสัญลักษณ์ และการใช้ข้อความพิเศษเข้ามาประกอบในเรื่อง ซึ่งการใช้ประโยคและข้อความเหล่านี้ล้วนย้ำเน้นประเด็นสัญลักษณ์ทั้งสิ้น นอกจากนี้ เรื่องสั้นแนวสัญลักษณ์ยังนิยมใช้ความเปรียบแบบอุปมา อุปลักษณ์ และนุกลาธิฐาน เพื่อสร้างสัญลักษณ์และทำให้เกิดความเข้าใจสัญลักษณ์ในเรื่องมากยิ่งขึ้น

เรื่องสั้นแนวสัญลักษณ์เป็นเรื่องที่นักเขียนใช้สัญลักษณ์ในการแสดงแนวคิด แนวคิดที่ปรากฏในเรื่องสั้นแนวสัญลักษณ์ช่วงสามทศวรรษนี้ ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการเมือง สังคม และชีวิต เช่น เสนอแนวคิดคัดค้านสงคราม เสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาความสัมพันธ์และความขัดแย้ง

กันของคนในสังคม เสนอแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาชีวิต เป็นต้น เรื่องสั้นแนวสัญลักษณ์
ที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับสังคม เป็นเรื่องสั้นกลุ่มใหญ่ที่สุด รองลงมาได้แก่เรื่องสั้นแนว
สัญลักษณ์ที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับชีวิต และการเมืองตามลำดับ อาจเป็นเพราะว่า
เรื่องของสังคม การเมืองและชีวิตค่อนข้างจะซับซ้อน จึงเหมาะสมที่จะใช้สัญลักษณ์ใน
ในการนำเสนอ จากกลวิธีที่มีศิลปะในการประพันธ์และการใช้สัญลักษณ์เสนอแนวคิดใน
เรื่องเป็นสิ่งแนะให้คิด ทำให้เกิดความคิดที่องงาม ทำให้เรื่องสั้นแนวสัญลักษณ์
มีคุณค่ายิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เน้นเฉพาะการศึกษาวิเคราะห์เรื่องสั้นแนวสัญลักษณ์เพียง
กลุ่มเดียว ผู้วิจัยเห็นว่าสัญลักษณ์เป็นอุปกรณ์สำคัญที่นักเขียนได้นำมาใช้อย่างกว้างขวาง
ในวรรณกรรมหลายประเภท เช่น วรรณกรรมร้อยกรอง นวนิยาย เป็นต้น จึงน่าจะ
มีการศึกษาการใช้สัญลักษณ์ในวรรณกรรมเหล่านั้น เพื่อจะช่วยให้เข้าใจเรื่องของ
สัญลักษณ์ให้ชัดเจนขึ้น